

โดย

อำนวยการ
นาย แก้วสิงห์
มนตรี โปธิทัย
ฝ่ายปลูกสร้างสวนป่า
องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

Annuay Kaosingha
Montee Phothitai
Reforestation Division
Forest Industry Organization

เสนอขอที่ประชุม

การสัมมนาทางวนวัฒนวิทยาครั้งที่ ๒

เรื่องไม้โตเร็ว

วันที่ ๘ - ๑๑ มกราคม ๒๕๒๒ ณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไม้มิ่งฟ้า

(Alstonia macrophylla, Zoll)

ชื่อพื้นเมือง

ทุ้งฟ้า, กระจ่างฟ้า, พอมพรวาว

ที่มาของชื่อทางพฤกษศาสตร์

ชื่อ Alstonia นั้นตั้งให้เป็นเกียรติแก่ศาสตราจารย์ทางพฤกษศาสตร์ ชาวสกอตแลนด์

ในมหาวิทยาลัยเอดินเบออร์ก (สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) คือ C. ALSTON อยู่ในสกุล

ALSTONIA หรือตระกูลเดียวกับไม้ต้นเปลือก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ และที่ปลูก

ลำต้น เป็นต้นไม้นานาคกลาง - ใหญ่ เมื่อโตเต็มที่จะมีความสูงถึง ๓๐ เมตร ความโตประมาณ ๓๐๐ ซม. ลักษณะของลำต้นเปลือยตรงบางครั้งจะพบว่ามีพูพอนอยู่บ้างเล็กน้อย เปลือกนอกเกลี้ยง สีน้ำตาลปนดำ เปลือกในมีสีครีม มียางสีขาวเมื่อยสับเปลือกหรือตัดก้านใบ

ใบ ใบมักเกิดเป็นคู่ ๆ บางครั้งจะพบเกิดเป็นกระจุก ๆ ละ ๔ ใบ ก้านใบยาวเล็กน้อย ปลายใบแหลม รูปทรงใบรี ตรงโคนใบจะสอบเรียวหากก้านใบทั้งสองข้าง

ดอก สีเขียว เกิดเป็นช่อ กระจ่างกว้าง มีขนสั้น ๆ สีเหลือง ทั้งก้านช่อดอก ก้านดอกและก้านช่อดอก กว้างคอกไม่มีขน แต่สอบเป็นจักเล็กน้อย

ลูก เป็นฝักเรียวยาว เหมือนถั่วฝักยาว แต่ขนาดเล็กกว่าและ สั้นกว่า มักเกิดเป็นคู่ ๆ เมื่อแก่จะแตกตามยาวให้เมล็ดเล็กบางกระจายออกมา

ลักษณะเนื้อไม้ สีค่อนข้างเหลือง ถึงไว้นานเป็นสีน้ำตาลแกมเหลือง เส้นตรง เนื้อละเอียดปานกลาง แข็ง ละเอียดสากแต่่ง่าย ฝังเหล็กได้

ประโยชน์ของไม้ ใ้ทำไม้กระดานพื้น กระดานฝา และเสาเรือน

ในป่าธรรมชาติพบขึ้นอยู่ตามบริเวณเชิงเขาหรือบนเนินดิน นอกจากนั้นยังพบต้นขนาดเล็กน้อยขึ้นอยู่ทั่วไปในป่า secondary growth และขึ้นอยู่ประปรายในป่าดงดิบเฉพาะทางภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลงไป

คุณสมบัติทางวนวิทยา

การผลิตออกดอกผล และการ เก็บเมล็ด

การผลิตออกดอกผลของไม้มุงฟ้า ปรากฏว่ามีอยู่เป็นรวง ๆ ๑ รวงก็ จากเริ่มออกดอกไปจนถึงเก็บเมล็ดได้ใช้เวลา นานประมาณ ๕ เดือน พบว่าคนไม้มุงฟ้าที่อยู่ในสวน ถ้ามีความเจริญเติบโตและความสมบูรณ์แล้วจะเริ่มออก ดอก และมีฝักตั้งแต่อายุยังน้อย คืออายุเพียง ๒ - ๓ ปี เท่านั้น ฝักอ่อนจะมีสีเขียว เมื่อแก่จัดและเริ่มสุก สีจะ ออกเหลือง ฝักโตเต็มที่เริ่มบิดและแตก เมล็ดซึ่งมีขนาดเล็กและแบนมีขุ่นนูน ๆ อยู่ทั้งคานหัวและท้ายจะเริ่ม ร่วงหล่น ปล่อยให้ฝักสุกเต็มที่ ฝักจะเริ่มเปลี่ยนสีเป็นสีน้ำตาล และสีดำในที่สุด เมล็ดจะค่อยทยอยสุกไปเรื่อย ๆ

เดือนที่เก็บเมล็ดได้เริ่มจาก กุมภาพันธ์ - เมษายน ช่วงหนึ่ง มิถุนายน - สิงหาคม ช่วงหนึ่ง และจาก พฤศจิกายน - ธันวาคม อีกช่วงหนึ่ง การ เก็บเมล็ดควรจะทำจากแม่ไม้ที่มีอายุอย่างน้อย ๗ ปีขึ้นไป โดยการตัดกิ่ง ที่ฝักแก่จัดลงมา หรือใช้ไม้สอยกั๊ว นำฝักที่เก็บมาล้างแคะ บนเสื่อที่มีวดตาข่ายเล็ก ๆ คุลมหรือผึ่งบนกระดาษสีเข้มที่ ทั่วรอบสูงเพื่อป้องกันมิให้เมล็ดเปียก ผึ่งแดดราว ๒ - ๓ วัน ฝักก็จะแตกและเมล็ดแยกออกหมด ในหนึ่งฝักจะมีเมล็ด อยู่ราว ๒๐ - ๓๐ เมล็ด เมล็ดแห้ง ๑ ก.ก. จะมีจำนวนประมาณ ๕๐,๐๐๐ - ๕๐๐,๐๐๐ เมล็ด เมล็ดใหม่ เปรอ เ็นสีการ ออกดีกว่าเมล็ดที่เก็บไว้นาน แต่ความสามารถในการงอก (viability) ของเมล็ดแห้งยังไม่ ทราบแน่ชัด

การ เพาะเมล็ด

เพาะในกะบะหรือบนรองในแปลงเพาะก็ได้ ฟ้าวนเมล็ดบนรอง หรือในกะบะที่เตรียมไว้แล้วใช้ดินร่วนปนทรายกลบ รดน้ำเช้าเย็น แปลงเพาะควรไถรราว ๕๐ เปรอเซ็นต์ ประมาณ ๗ - ๑๕ วัน เมล็ดจะเริ่มงอก เปรอเซ็นต์ การงอกประมาณ ๗๐ เปรอเซ็นต์ เริ่มย้ายชำกล้าไม้มือมีอายุประมาณ ๓ อาทิตย์ ซึ่งจะมีใบราว ๒ - ๓ คู่ ลงในถุงพลาสติกขนาด ๕ x ๖ นิ้ว หรือ ๕.๕ x ๗ นิ้ว การย้ายชำกล้าไม้ขณะที่ต้นกล้ายังเล็กอยู่นี้กระทำได้สะดวก และรวดเร็ว มีเปอร์เซ็นต์การรอดตายประมาณ ๕๐ เปรอเซ็นต์ สำหรับการ เพาะเมล็ดไม้มุงฟ้าที่ศูนย์ผลิตกล้าไม้ กาดูจนศิษฐ์ โดยใช้แปลงเพาะชำนั้น ได้เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๒๑ ใช้วิธีหยอดเมล็ดลงในแปลงเพาะชำโดยตรง ในแห่งหนึ่งกำหนดให้หยอดจำนวน ๕ เมล็ด ระยะเวลาที่ใช้ในการงอกและเปอร์เซ็นต์การงอกของเมล็ดนั้นก็ ทำนองเดียวกับที่เพาะในกะบะ หรือบนแปลงเพาะ งามปกติในแห่งหนึ่ง ๆ จะมีกล้าไม้งอกอยู่ราว ๓ - ๕ ต้น เมื่อ กล้าอายุได้ ๓ อาทิตย์ ก็จะทำการแยกกล้าเหล่านี้ลงในแห่งอื่นได้อีกโดยให้มีเพียงแห่งละ ๑ ต้นเท่านั้น เมื่อกล้า

เมื่อชำ (...) ...

อายุได้ ๕ เดือนครึ่ง ก็จะเริ่มนำไปปลูกได้ การเพาะเมล็ดพันธุ์ฟ้าในถุงเพาะชำและการย้ายกล้าไม้นุ้่งฟ้าในถุงเพาะชำไปปลูกในพื้นที่นั้น ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง

สำหรับโรคแมลงในแปลงเพาะโดยทั่ว ๆ ไป ปรากฏว่ามีน้อยมาก อย่างไรก็ตามพบว่า มีตัวหนอนกัดกินรากและใบ เขาสุลาคันทำให้ลำต้นตายได้ ส่วนกล้าไม้ที่เพาะในถุงเพาะชำพบว่ามิจึงหรือกัดกินกล้าอ่อนอยู่บ้าง นอกจากนั้นพบว่าทั้งในแปลงเพาะและในถุงเพาะชำหากมีความชื้นสูงจะเกิดโรคคอรากเน่าได้

พื้นที่ปลูกและการปลูก

ไม้นุ้่งฟ้าที่ปลูกในสวนป่าจะขึ้นได้ดีในสภาพดินทั่ว ๆ ไป แม้จะเป็นพื้นที่ดินที่ค่อนข้างแฉะ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการระบายน้ำดี การเจริญเติบโตจะดีมาก ไม้นุ้่งฟ้ามีความสามารถในการแข่งขันกับหญ้าคาได้ดีพอสมควร จึงเหมาะที่จะใช้ปลูกในพื้นที่ที่เป็นหญ้าคา การปลูกก่อนปี ๒๕๒๑ ปลูกไม้นุ้่งฟ้าโดยกล้าไม้ที่ย้ายชำในถุงพลาสติก ถ้ามียุ่่งฟ้าอายุ ๖ เดือนขึ้นไป (สูงประมาณ ๓๐ ซม.) ปรากฏว่าการเจริญเติบโตและเปอร์เซ็นต์การรอดตายอยู่ในเกณฑ์ดี ในปี ๒๕๒๑ เริ่มใช้กล้าในถุงเพาะชำซึ่งเป็นกล้าขนาดเล็ก อายุประมาณ ๒ เดือนครึ่งขึ้นไป แม้จะเป็นกล้าที่มีขนาดเล็กแต่ก็ปรากฏว่าเปอร์เซ็นต์การรอดตายและความเจริญเติบโตอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ทั้งยังสะดวกในการขนส่งและในการปลูกด้วย

โรคแมลงของไม้นุ้่งฟ้า

ยังไม่ปรากฏว่ามีโรคแมลงที่ทำความเสียหายรุนแรงแก่ต้นพันธุ์ฟ้าที่ปลูกในสวน อย่างไรก็ตามพบว่าการปลูกกล้าพันธุ์ฟ้าขนาดเล็กในสวนอาจจะถูกจำพวกจิงหรือ และตัวแตนกัดหรือด้ดัดต้นอ่อนให้หักหรือเสียหายได้ นอกจากนั้นยังมีพวกหนอนสีเขียว ขนาดยาวประมาณ ๖ ซม. ของยี่เสื่อ กัดกินใบพันธุ์ฟ้าอยู่บ้าง

การวางแสดงความจริงใจของไม้ท่งไม้

ลำดับที่	ชื่อสถานที่ปลูก	อายุปีที่		อายุปีที่		อายุปีที่		อายุปีที่	
		๒๕๖๐-๖๑		๒๕๖๑-๖๒		๒๕๖๒-๖๓		๒๕๖๓-๖๔	
		สูง(ม.)	โต(กม.)	สูง(ม.)	โต(กม.)	สูง(ม.)	โต(กม.)	สูง(ม.)	โต(กม.)
๑	สวนป่ากาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี	๐.๔๑	๓.๕๓	ไม้โตผลุดก	๐.๕๑	๔.๕๕	๓.๒๓	๑๐.๐๑	
๒	สวนป่าคลองหม่อม จ.กระบี่	๐.๖๕	๑.๕๘	ไม้โตผลุดก	๓.๑๒	๑๑.๑๒	-	-	
๓	สวนป่าพระแสง จ.สุราษฎร์ธานี	๐.๖๐	๓.๐	ไม้โตผลุดก	-	-	-	-	
๔	สวนป่าห้วยสวน จ.ชุมพร	๐.๓๕	วัดไม้โต	ไม้โตผลุดก	-	-	-	-	
	เฉลี่ย	๐.๔๘	๓.๖๐	-	๑.๕๘	๗.๘๖	๓.๓๓	๑๐.๐๑	